

יציאת שבת
5:19כניסת שבת
4:19

מיכאל יצחק מליק ואברהם פולדמן ה"ד

שנה שלושים וחמש, גילון מס' 8

פרשת וילוח, כשלו תשע"ד

גלוין זה יוצא לאור בחסות עיריית רחובות, האגף למוסדות העירייה, המחלקה לתרבות תורנית

"יעקב איש עמו" (לב, כה)

"וַיָּצֹר יְהוָה לְבָדוֹ" (שם), מפרש רשי: "שכח פקיס קטנים וחזר עליהם". ובמסכת חולין (צא, א) אמרו על זה: "מכאן לצדייקים, שחביב עליהם מומנו יותר מגופם".

מצאו, לכארה, סטירה בהתנגדותו של יעקב אבינו: מצד אחד, יעקב אבינו חזר על פקיס קטנים בmissiveות נפש, תוך כדי מאבק עם שרו של עשו. ממש שמיורה על כל פרוטה. מאידך, כאשר הוא רוצה לזכות בחלקו במערת המכפלה, הוא לוקח את כל מה שהניח אביו יצחק ונונן לעשו ותמורת זה נתן לע יעקב את חלקו במערת המכפלה ("פרק דרבי אליעזר", פרק לח).

והביאו על פי דברי רבי אהרן קוטלר בספרו "משנת אהרן" שסבירו, שהאבות הקדושים שמרו על כל החרחות הנצרכות, כדי לא להציג ח"ו לשום חטא. כאמור בחז"ל: "ישמרת את משמרתי – עשו משמרת למשמרתי" (יבמות כא, א). לעשותות סייגים לדברי תורה, וסיגים אלו עצם הופכים לגופי תורה [כגון: הרחוקת הנזיר גם מפרקאים ועד צג (במדבר ו, ד), וכן האיסור לכהן גדול "ומן המקדש לא יצא" (ויקרא כא, יב), שלא ניתןידי אישור טומאה]. לכן, יעקב אבינו, כדי להיות מרוחק מכל חשש גזל – לא נמנע מלחזור על פקיס קטנים, למורות שהיא עשיר גדול, כדי שלא יבוא לידי חזרון ממון שיכל להביאו חלילה לידי חש גזל.

אולם, כאשר הדבר נגע להשגה רוחנית – לא חס יעקב אבינו כלל על מmono, והביא הון עתק לעשו בעבור השגה רוחנית במערת המכפלה. זהו יחסם של אבותינו הקדושים, בהתרחקות העצומה מכל חשש קל שבקלים מחתא, ח"ו. ומайдך, מיסירותם ללא גבול להתעלות בקרבתה ה' יתרבר.

לעומתם, יחשו של עשו היה הפוך בדיקוק. הגمرا (בבא בתרא טז, ב) מביאה את דברי רבי יוחנן, שאומר: "חמש עבירות עבר אותו רשות באתנו יוס ושת את הבכורה... דקתייב: ינייז עשו את הבכורה" (בראשית כה, לד). ומפרש רשי (בגמרא, שם): "וביזה את העובדה שהיתה בבכורות. שט" – תרגום של בזווין...".

לעומת היחס של כבוד ויראה שהיא לאבותינו הקדושים לכל דבר שבקדושה, מתגלה כאן יחסו המזולג של עשו לעובdet הבכורות. אמנם, הוא התחרט אחר כך על זלזול בבכורה, כאשר ראה שהוא פוגע לו בברכה וכן צעק עזקה גדולה ומוקה עד מאד (כז, לד). ומביא הסטיילער בספרו "ברכת פרץ" את דברי רבנו בתיי, שמכירת הבכורה על ידי עשו תמורה נזיד עדשים, מרימות על מה שהרשעים מחליפים עולם עומד בעולם חולף, שבתחילתה הם נהנים מזה ולבסוף צועקים.

חויה על כל אדם להמשיך בדרכו של יעקב במאבק בתהbolותיו של היצר הרע, ברכzon עז להתרחק מכל התקרובות לחטא ולהתקרב לכל דבר שבקדושה, וכਮובן על ידי תפילה לסייעתא דשמיה, יזכה האדם אכן לנצח גם במאבק זה.

הרבי דוד מרציאנו

gilion zeh mokdash lein' marat shoshana kogon u'ha bat r' Rafael z'mach z'il

�ב"ע י"ט בכסלו תשס"ה

נתרים ע"י ר' מנחים קלין ורעותיו יוכבד שיחיו

כמו כן נתקבלה תרומה מאית אילת וצחי יערן שיחיו

לע"ג האם, החמות, מרת נילי דיזודובי ע'ה bat r' משה ז"ל

�ב"ע י"ח בכסלו תשס"ה

תנצ"ה

על גדולי ישראל / נפתלי ערי

הרבי צבי פסח פרנק ז"ל

יום פטירתו כ"א בכסלו

הרבי צבי פסח פרנק, נולד בשנת תרל"ג לאביו הרב שרגא פייבל, בעיר קוונצ'א שבבלטיה. למד תורה מפי "אבי תורת החסידות" – רבי ישראל סלנטור וכן למד בשיבות סלובודקה וטולז, ובגיל צעיר מרד עלה עם הוריו שהבו בין מייסדי המושבה "חדרה", לארץ. בארץ למד בישיבת "ע"ץ חיים" וישיבת "תורת חיים" בירושלים, בה למד גם הרב צבי יהודה קוק זצ"ל.

כבר בצעירותו נטמנה חבר בבית הדין של הרבי שמואל סלנט – רבה של ירושלים, יחד עם הראייה קוק, אותו פגש עת הגעת הראייה ליפו, פעיל להקמת הרובנות הראשית ובתי דין, וכבוד ואחותה הדודית עמוoka שררו בין שני האחים הללו. הרבי פרנק עסוק רבות בחקלאות ארץ ישראל ואף היה מראשי המצדדים בהיתר מכירת הקרקעות לנכרים בשנת השמיטה. דמותו האורינית המובהקת ספוגת יראת השמים, והחן והפיקחות היירושלמית שהיו נסוכות על פניו, השתלבו היטב בפעילותו הציורית הרבה, פעילות שאותה מפסגתיה הייתה מאמצית לנצח ימי"ש, מאמצים שענינו לו את הכינוי "אבי העגנות".

עם הקמת מדינת ישראל, התמנה הרבי פרנק לכהן כרביה של ירושלים. דמותו של הרבי פרנק מוגלה כדמות רבת אנקין ומרתקת, פורה, העוסקת בקטנות כבגדולה, ואין תחום שאינו ראוי לה. בין השאר, עסוק הרבי פרנק בשאלות רبات שנוצרו עקב התקופה. תקומות מדינת ישראל, חידוש חייהם בארץ ובעיר החזרה לעבודות החקלאות בארץ, הצרכו פתרונות הלכתיים רבים. לדוגמה: השאלה ביחס לחוליה בשבת, גם החלטה במקונה יקרה שאלות של חיבור המכמה לפרה וכיו"ב.

שאלה מעניינת שהרב עסוק בה, הייתה השאלה: متى חלה שבת ביפן? השאלה אליו על ידי קצין יהודי בצבא ארה"ב והיא מתייחסת לשאלת קו התאריך הבינלאומי. הרב עמד לימיינו של הרב נורן זצ"ל, בכל הנוגע לקביעת המסתורות ההלכתיות, לשימרת מצוות בצה"ל המפתחה. הוא פירסם ספר בשם: "משפט הצבא בישראל", שיצא שנה לאחר קום המדינה: "תוכן הספר ומעשהיו, כשמו כן הוא, כתובות שלוחן ערוך סובב הולך על המאורע החשוב שזכה לראות בהן נס הקמת הצבא הישראלי, על ידי ממשלה ישראלית שנടונה ולתת לנו מkickה בארץ האבות".

הוא פעל להעלאת מרכזים תורניים מהגולה לארץ, ואכן בזכות מאמציו – עלו לארץ: הרב מרדכי אשפטין – ראש ישיבת סלובודקה שהקים את ישיבתו בחברון, והרב איסר זלמן מלצר – ראש ישיבת סלוצק. הנה קטעים ממכתבו, אותו כתוב ב-ט"י בתמוז תרע"פ (1920) לרבי מלצר, בבקשת עלייתו ארץ: "... והנני מציע לפני כבוד תורתו, שיתבונן היטיב אולי ימצא לנכון לעלות להר הקודש עם ישיבתו הקדשה, כיימה לא נתעורר מהמתוקנים שבמחנה החופשיים מטוראה הקדשה, וobicם מהם שלא רואו מראות מימייהם, והם מוסרים גופם ונפשם לשכלל ארץ חמדתנו לפי הבננות הם וכי מהלך רוחם ונפשם. ואלה נושא דגל תורתנו הקדשה, ומה יעדנו מרווחך לעת זאת שאנו רואים בעילאי איתערוטא דלעילא לפקדן ברחמים עמו וארציו".

בתקופת מלחמת העצמאויות, קאב את קאב המשפחות השכולות. בין השאר השתתף יחד עם הרבי אריה לוי צ"ל בפתחות "גורל הגראי", כאשר לא ניתן היה לוזות את חללי שיירת ה-לייה.

הרבי פרנק נפטר כ"א בכסלו תשכ"א, זכותו תנע עליינו.

לקוראים: מאמרים המופיעים ללא ציון שם הכותב, נכתבו על ידי חברי המערכת

חברי המערכת: הרבי אברהם פום, משה רוט, נפתלי ערי, יהוה מלך

העריכה בסיע עברי כולל י"ד ברודמן" ללימודיו הוראה ודיניות, בית ספר, רחובות

טלפון: 08-9412048

אתרם באינטרנט: www.pirsuma.com/siach

הדף: דפוס ש.ג. רוחבות טל. 08-9475106

פינט ההאלכה

ברכת "הגומל" לילדיות
הפסוקים דען, האם יולדת יכולה לברך ברכת
"הגומל", לאחר שנתרפא מהילדות.

א. נוסח הברכה הוא: "הגומל לחביבים טובות"
וביאור המילים (סימן ריט, "משנה ברורה" סק"ד)
הוא, שהקב"ה מישר אותנו בגלל חטאנו – "חביבים",
שהרי אין יסורים ללא חטא, ומכל מקום עשה הקב"ה
איתנו חסד וטובה. על כן, יש שכתבו (שווית) "מטה
ליוי" – אורח' ח, סימן ה; "חר צבי" – אורח' ח, א/or
סימן קיבג, שילודת אינה יכולה לברך ברכה זו, שהרי
יסורי היולדת אינם באים כעונש על חטא, אלא שכך
דרכו ובעו של עולם. או שאין לבך, משום שאנו
מצוים לקיים מצווה שאי אפשר לקיימה בלי סכנה,
הריה השם יתברך הוא מקצועו והוא השומר ולא שידך
לברך "הגומל לחביבים".

לפי טעמים אלו, אין כלל חייב על היולדת בברכה
זו (ועיין עוד ב"תשיבות והנתגות" – ח"ד, סימן גג
ובדברי הרוב אריאל אדרי בביאורו לדברי הרוב שלום
משאש בספר "ילקוט שמש" – אורח' עמוד סט).
רב שולמה זלמן אוירבך ("מנחת שלמה" – ח"ב,

לו ולזרעו תביעות בעלות כאן. התורה, לאורך כל הדרכו
מדגישה את זכותנו על הארץ, כי: "עשו שב מרצינו
ישמעאל גורש על ידי אברהם, ואברהם נבחר על ידי ה' להיות זה שיקבל הארץ זו."

דעת-מקרא בסיכום הפרק (פרק לו): "כל הפרשיות הללו
זרעות סקנות למשיעי אבות, והקנות מקדימות ליחסים
הנפטרים שנטרקמו בין אדום – במשמעות של גוי (עם) –
ובין עם בני ישראל... וכן הרקנות מקדימות להלכות נחן
לדור (החותם), חן לדורות, שננסכו ליחסים אלה, משפטה
תורה לישראל". הדברים אלו מן הקטע: אנו מגלים,
שהchod מנדכו היה עמלך. גם זה "מלוחה" את עם ישראל,
החול מהמלחמות הראשונות בו, שבאותהahi ונסינו ביצעה
בימי שאול (לחמות את עמלך). גם בימי השופטים הוא
קיים וגום בימי דוד, וממצאו יוציא אחד מ"יבורי" מגילת
אסטר – המן ועד. סביר זה יש, כדיוע, הלכות עד היום הול
(ז'וכר, פורים...).

כדי לשים לב במידע נוסף בפרק: "ኒקח עשו את נשiou
ואת בינוי... ואות בניות ביתו... ואות כל קניינו אשר רכש
בארכ' בינו, נילך אל ארץ (אדום) מפני יעקב אחיו. כי היה
רכושם רב משפטן יחקו, ולא יכלה ארץ מגוריהם לשאת
נתן לאביו בברכתנו". והרב"ם אומר: "כי יעקב קנה
את הבכורה, וידיו היה לירש את יצחק". לאחר דברי
הרשב"ם והרמב"ן, קשה לומר על עצו שהוא רשע, כי
הוא היה אכן לירושת אביו ושמור על מילתו ליעקב
במיכרת הבכורה. גם על פי הרוש"ר הייש, ניתן לדבר
בזכותו: לא נעים לו לחטא בטמיות לאחיו הצדיק...
מנחים אדלשטיין

"מתודתם"

מעשה דינה

סיפור האונס של דינה, שהבא בעקבותיו את הנקמה
הגדולה של שמעון ולוי, הוא סיפור מרכיב. מצד אחד,
כל להזדהות עם "הミלה האחרונה" של שמעון ולוי –
הקב"זנה יעשה את אהותנו?!" (לד', לא) ומצד שני, עקיב
אביינו מסתיג מוד מהמעשה שעשו ואינו שוכן להם
את זה, גם בחיותו על עקל-דין, שנים רבות אחר כך.
הרמב"ם (הלכות מלכים פ"ט, הי"ד) מתייחס
לסיפור ומסביר את ההצדקה להרגינטם של כל הזכרים
בשם – ירבנן נזהריבן כל בעלי שם הריגה, שהרי
שם גזל, והם רוא וידעו ולא דנווה".

דברי הרמב"ם טוענים הבהרה. הלא האיש שלקח
ואנא את דינה, היה הניסיך של העיר – שכם בן חמור.
וכי דבר פשוט הוא ליקום לנגיד הארץ, ולדור אותו!
האם אין כאן שפיטה חרמורה מפיזיל כל בעלי שם?
אמנם, שנחצורך אל הפסוקים, נגלה, שבعلي שם
לא רק שלא דנו את שכם ואת חמור, אלא שיתפו אתם
פעלה באופן מלא. אכן מדבר רק על נכונותם למול
את עצםם, כדי שיוכלו גם הם לנצח את משפט יעקב,
ולשלוט בבוניותם ובקניהם, אלא על שיתור הפעלה
שלילוה את כל הפרשיה כולה.
שם שעניות גדולות מיפוי אותם, עקב המעשה הבזוי
לهم.

כל-כך נח מבחינותם, הודהו לסייעתם בלבד: דינה
נמצאת אצלם בכת ערובה. שכם וחמור יוצאו משכם,
אך השאירו שם את האנשים שלהם שיאבתו את
המקום וישמרו על דינה. שמעון וליי יודעים, שגם
עכשויהם יגעו בשכם או בחמור, הם לא יראו את
דינה בחזרה.
הפעולה שעשוים שמעון ולוי, היא לא אחרת
מאשר מבצע לשחרורם שבויים. הריגת אנשי שם לא
נעשה כפעולתם נקסם, אלא חלק מפעלה מלחמותית,
שתכליתה – "ყיקחו את דינה מביתם שם ויצאו"
(לד', כט).
אולם, אם כך, ישאל השאלה: על מה חרחה אף
של יעקב בהם? וכי יעקב לא רצה לשחרר את בתו
השבוייה?
התשובה נמצאת בהמשך הסיפור. אם אכן לאחר
שחרור דינה, היו עוזבים שמעון ולוי את העיר, לא היה
אומר יעקב ולא מאום. אולם, הפסוקים ממשיכים
ומתארים תיאורים קשים של בזזה שעשו שמעון ולוי
בשם – "בנין יעקב באו החללים נבזז העיר..."
(לד', כט-כט). אם עד כה פעולתם הייתה מוסרית
ומודesta, הרי שבעשוים הם איבדו את ההצדקה
למעשים וטשטשו את ההבדל בין התנהגות אנשי
שם להתנהגותם שלהם. על כך יצא קפוץ של יעקב
והסתיגו מערבותם הקשה (על פי דברים מהרוב
מנשה וייר).

איתי וייס

"חנוך לנער"

העולם המתירני שבוחץ. האם דרך ההתבדלות
וההסתגרות, או אדרבא, דרך החשיפה והמעורבות.
האם בדרך החשיפה והמעורבות, נצליח אויל
לחשוף אנשים ליפת שבדרכו ולהשיכם בתשובה,
או שמא ההיפך, ההשפעות השילוקיות של העולם
החינוך – יחלחלו לתוכן מחננו ויקצטו בנטיעות. או
שבדרך ההסתగות וההתבדלות, שאז יוכל לומר
אני את נשפי הצלתני, אבל לא יוכל להשפיע על
שם דבר המתרחש בחוץ.

קשה מאוד לדווח בסוגיה סבוכה זו, יש
בזה פנים לכך ולכאן. הסביבה המתירנית מציעה
פיתויים רבים. החשיפה של מי שאינו מוכן ושל
התמודדות עם פיתויים אלה, סכנה מרובה
טמונה בה. מאידך, ידועה מירמותו של רבי אלימלך
מלוי עסק לפסוק (קהלת ז, ה): "טוב לשמע גערת
חכם, מאיש שמע שיר בסיילים", שאמר: עדיף
לשמע גערה, דהינו מוסר מחייבים, הידועם לשם
שיר כסילים. לעומת זאת, החשיפה לעולם החינוך
עשווה להביא להשפעה חיובית ומוברכת על עולם
זה. לאקלים פתרונים בסוגיה זו.

נתלי ערי

הבעיה המוגנת בסתרה כביכול בדברי המדרש,
מציגה בעיה חינוכית. הרבה ימים. איזו דרך עדיפה
בתהמודדות של עלומנו שומר המצוות, מול

על הפסוק (לד', א): "וַיְתַצֵּא דִינָה בֶת לְאָחֶר
לְלִדְעָה לִיעַקְבּוֹ לְרֹאֹת בְּנֹתָתָךְ אֶתְרֶץ", אומור המדרש
(בראשית רבה ח, יב): "כל אשה שיוציאה לשוק –
סופה להפשל, מנא לוי: מן דינה, שנאמר: 'וַיְתַצֵּא דִינָה'
ולבסורף בכשה". מאידך, במקום אחר אומר המדרש
(שם עו, ט): "וַיַּעֲשֵׂה בְּלִילָה הָא, וַיְקַח אֶת שְׁתִי גְּשִׁי
וְאֶת שְׁתִי שְׁפָחוֹתיו וְגו'" (לב, כג), ודינה פ"קן היא?
ונגע בתיבה ונעל בפניה, אמר: הרשות הזה – עיניו רקמה
היא, שלא תילח עיניו ויראה אותה ויקח אותה ממנה.
רב הונא בשם רבבי הכהן ברכ"ל אמר: אמר לו
הקב"ה – "ילקיס מךעהו קשיד" (איוב ו, יד), מנעת מרכז
חשד, מנעת חסידך מון אוחזון".

לכוארה, מציג כאן המדרש שני גינויים סותרים.
מחוד, מגנה המדרש את דינה, על שיצאה לזרואה
בבנות הארץ, דבר שבאופן בלתי נמנע – מביא לתוצאות
של "ויראה אותה שכם בן חמור" ולכל ההשתלשלות
בקבוקות כך. מאידך, מגנה המדרש את יעקב, על
שהסתיר את דינה מפני עשו אחיו, שאילו היה עשו
רוואה אותה (זה בדיקת היה חזשו של יעקב), יתפרק
שהייתנה מחזירה את עשו למוטב. כמובן, פעם מגנה
המדרש את ההסתירה, דהינו את ההתבדלות, ופעם
את החשיפה.

הבעיה המוגנת בסתרה כביכול בדברי המדרש,
מציגה בעיה חינוכית. הרבה ימים. איזו דרך עדיפה
בתהמודדות של עלומנו שומר המצוות, מול

פינוי מרצoon

הפרק האחרון בפרשנו עוסק בתולדות עשו. רביים
ודאי תוראים, מה חשוב לנו פרק כזה בTORAH. נתון לומר, שבכל
נשכח, כי גם עשו הוא מזור עזקה ואברחים, והנה מתקיימת
הבטחת ה' לאבינו הראשון (ז, ד): "אֵבֶן קָמֹן גָּוִים". על פי
"דעת-מקרא" בסיכום הפרק (פרק לו): "כל הפרשיות הללו
זרעות סקנות למשיעי אבות, והקנות מקדימות ליחסים
הנפטרים שנטרקמו בין אדום – במשמעות של גוי (עם) –
ובין עם בני ישראל... וכן הרקנות מקדימות להלכות נחן
לדור (החותם), חן לדורות, שננסכו ליחסים אלה, משפטה
תורה לישראל". הדברים אלו מן הקטע: אנו מגלים,
שהchod מנדכו היה עמלך. גם זה "מלוחה" את עם ישראל,
החול מהמלחמות הראשונות בו, שבאותהahi ונסינו ביצעה
בימי שאול (לחמות את עמלך). גם בימי השופטים הוא
קיים וגום בימי דוד, וממצאו יוציא אחד מ"יבורי" מגילת
אסטר – המן ועד. סביר זה יש, כדיוע, הלכות עד היום הול
(ז'וכר, פורים...).

כדי לשים לב במידע נוסף בפרק: "ኒקח עשו את נשiou
ואת בינוי... ואות בניות ביתו... ואות כל קניינו אשר רכש
בארכ' בינו, נילך אל ארץ (אדום) מפני יעקב אחיו. כי היה
רכושם רב משפטן יחקו, ולא יכלה ארץ מגוריהם לשאת
נתן לאביו בברכתנו". והרב"ם אומר: "כי יעקב קנה
את הבכורה, וידיו היה לירש את יצחק". לאחר דברי
הרשב"ם והרמב"ן, קשה לומר על עצו שהוא רשע, כי
הוא היה אכן לירושת אביו ושמור על מילתו ליעקב
במיכרת הבכורה. גם על פי הרוש"ר הייש, ניתן לדבר
בזכותו: לא נעים לו לחטא בטמיות לאחיו הצדיק...
מנחים אדלשטיין

שמען ד, אות לא) דחה דבריהם והויסיף, גם ביוולדת
שידי לשון "חביבים", שהרי ייסורי הלידה באים על
האהשה משות חטא של חוה – "בצקב פלדי בנימ" (ג, טז),
ונמצא שגס ייסורי הלידה הם משות חטא.

ב. יש דעת, שלברכת הגומל צריכה רציך בשורה ואשה
איינה יכולה בפניה עשרה גברים, שהרי "כל
קבוצה בת מלך פנימה" (תהלים מה, יד). لكن, אף
שיולדות מחייבת בברכת "הגומל" (שלא כמו הדעת
בשער הקודש) – איינה יכולה לברך מטעם זה.

אך יש שכתבו אופנים מסוימים, בהם יכולה
לברך:

1) ה"כנסת הגודלה" כתוב ("יבאר היטב",
סימן ריט, סק"א), שהיולדת תברך בעורת נשים
ואף שהగברים שומעים אותה – אין בכך בעיה
של "כל קבוצה בת מלך פנימה" וכן נהוגות רבות
מוחילות.

2) יש שכתבו ("יבאר משה" – ח'ח, סימן קכ),
שהבעל עלה לTORAH וכאשר אומר "ברכו את ה'
המברך'" – יכוון להודאות להקב"ה, ואשתו תענה
"אמן".

3) רבינו הילודת אינם באים כעונש על חטא, אלא שכך
דרכו ובעו של עולם. או שאין לבך, משום שאנו
מצוים לקיים מצווה שאין אפשר לקיימה בלי סכנה,
הריה השם יתברך הוא מקצועו והוא השומר ולא שידך
לברך "הגומל לחביבים".

לפי טעמים אלו, אין כלל חייב על היולדת בברכה
זו (ועיין עוד ב"תשיבות והנתגות" – ח"ד, סימן גג
ובדברי הרוב אריאל אדרי בביאורו לדברי הרוב שלום
משאש בספר "ילקוט שמש" – אורח' עמוד סט).
רבי שלמה זלמן אוירבך ("מנחת שלמה" – ח"ב,